

*Załącznik
do Uchwały Nr XXIII/216/20
Rady Miejskiej w Bobolicach
z dnia 23 grudnia 2020 roku*

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2021 – 2025**

1. WPROWADZENIE

Przemoc jest problemem powszechnym, który dotyczy ludzi bez względu na ich wiek, płeć, status materialny, poziom wykształcenia, czy wykonywany zawód. Jest zjawiskiem złożonym i wieloczynnikowym, dlatego, aby skutecznie przeciwdziałać przemocy, a tym samym pomagać rodzinom, w których jest ten problem, potrzebne jest interdyscyplinarne spojrzenie na rodzinę, jej członków i ich sytuację, potrzeby i zachowania.

Gmina Bobolice od kilku lat prowadzi wiele inicjatyw na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. poprzez realizację działań podejmowanych przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych w Bobolicach oraz instytucje lokalne zajmujące się problematyką przemocy w rodzinie. Realizowane są programy adresowane do ofiar i sprawców przemocy oraz osób zagrożonych przemocą w rodzinie, odbywają się szkolenia podnoszące kwalifikacje osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne, doradcze i socjalne oraz interwencje wobec osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc, jak również podejmowane są działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Społeczność Gminy Bobolice na bieżąco informowana jest o dostępnych formach wsparcia dla osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc, jak również o samym zjawisku przemocy, stereotypach i mitach dotyczących stosowania przemocy.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021- 2025 jest realizacją zapisu znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jak również wytycznych wskazanych w Uchwale Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29.04.2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020. Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy w szczególności „Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Program zakłada stałą, kompleksową i zintegrowaną współpracę podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy Bobolice w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 4 obszarach:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program spójny jest z działaniami ujętymi do realizacji w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bobolice.

Z uwagi na obecną sytuację związaną z rozprzestrzenianiem się na całym świecie wirusa SARS-CoV-2 należy w szczególności zadbać o bezpieczeństwo osób doświadczających przemocy w rodzinie. Według dostępnych danych, w tym doniesień z mediów w okresie pandemii nasilił się w szczególności problem przemocy w rodzinie, diametralnie wzrosła ilość wszczynanych procedur „Niebieskiej Karty”. Nadzwyczajne obostrzenia wprowadzone w ramach walki z epidemią sprawiły, że tysiące kobiet i dzieci doświadczających przemocy zostały zamknięte w domach ze sprawcami przemocy. Przymusowa izolacja społeczna połączona ze stresem, niepewnością dotyczącą przyszłości, a często także pogorszeniem sytuacji ekonomicznej doprowadziły do eskalacji przemocy w wielu domach. W związku z tym na barkach lokalnych władz spoczywa obowiązek podejmowania działań monitorujących sytuację rodzin doświadczających przemocy, działań, które zagwarantują bezpieczeństwo i staną się gwarantem życia wolnego od przemocy w trudnym dla wszystkich czasie.

1. 1. DEFINICJA

Zgodnie z zapisem ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pod pojęciem przemocy w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny tj. małżonka, wstępnego, zstępnego, rodzeństwa, powinowatego w tej samej linii lub stopniu, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka, a także osobę pozostającą we wspólnym pożyciu, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. **jest intencjonalna** – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy,
2. **siły są nierówne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą (nie tylko fizyczną),
3. **narusza prawa i dobra osobiste** – osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę sił, narusza podstawowe prawa drugiej osoby, np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku,
4. **powoduje cierpienie i ból** – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie drugiej osoby na poważne szkody.

1. 2. CYKLE PRZEMOCY

Przestępstwo znęcania się zostało w Kodeksie karnym skonstruowane, jako zachowania z reguły wielodziałaniowe. Pojęcie znęcania się, w podstawowej postaci, ze swojej istoty zakłada powtarzanie przez osobę stosującą przemoc w pewnym przedziale czasu zachowań skierowanych wobec pokrzywdzonych. Zatem, poza szczególnymi przypadkami, dopiero suma tych zachowań decyduje o wyczerpaniu znamion przestępstwa z art. 207 § 1 Kodeksu karnego. Przemoc ma, więc charakter długotrwały, nie jest zdarzeniem jednorazowym, ale cyklicznym. Można, więc wyszczególnić pewne powtarzające się fazy, które razem tworzą pewnego rodzaju cykl przemocy.

1. **Faza budowania napięcia** – w pierwszej fazie pojawia się stopniowy wzrost napięcia. Dochodzi do aktów przemocy, które osoba stosująca próbuje usprawiedliwiać. Obraża, krytykuje, poniża i jest bardzo rozdrażniona. Osoba dotknięta przemocą zachowuje się ostrożnie, by nie drażnić sprawcy i próbuje go usprawiedliwiać, np. obarczając siebie winą.
2. **Faza przemocy fizycznej** – napięcie prowadzi do aktów przemocy, które zagrażają życiu i zdrowiu osoby doznającej przemocy. Ta faza jest ogromnie brutalna i krótka. Osoba stosująca przemoc nie zdaje sobie sprawy z tego, co robi, jest jakby w amoku. Osoba może doznać poważnych obrażeń i często pomniejsza te objawy by nie drażnić osoby stosującej przemoc.
3. **Faza miodowego miesiąca** – osoba stosująca przemoc wyraża żal i przeprosza za swoje zachowanie. Zapewnia, że się zmieni i nigdy więcej się to nie powtórzy, nigdy więcej nie skrzywdzi. Osoba dotknięta przemocą czuje się odpowiedzialna za to, co się wydarzyło. Postanawia dać drugiej osobie szansę. Faza trzecia kończy się narastającym napięciem.

Cykle przemocy powtarzają się coraz częściej w krótkich odstępach czasu, przyjmując brutalniejsze formy. Ten mechanizm zależy od konkretnego przypadku i nie występuje zawsze w taki sam sposób. Może przejawiać się dynamiką i różnorodnością.

1. 3. RODZAJE PRZEMOCY W RODZINIE – FORMY ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy:

1. **przemoc fizyczna – naruszenie nietykalności fizycznej** – przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, itp.,
2. **przemoc psychiczna – naruszenie godności osobistej** – przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: wyzwiska, ośmieszanie, szantażowanie, narzucanie własnych poglądów, izolowanie od bliskich, kontrolowanie, demoralizację, ciągłe niepokojenie. Przemoc psychiczna niesie za sobą stałe poczucie zagrożenia przemocą fizyczną, wytwarza atmosferę napięcia i niepewności w domu, co doprowadza do degradacji psychicznej oraz poniżanie osoby doznającej przemocy,
3. **przemoc seksualna – naruszenie intymności** – przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, itp.,
4. **zaniedbanie – naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich** - niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych członków rodziny, narażanie ich na głód, niedożywienie, brak opieki,

pozostawianie w niewłaściwych warunkach lokalowych i bytowych, itp. Do niedawna funkcjonowało przekonanie, że dotyczy głównie dzieci, ale coraz częściej ujawniane są przypadki dotyczące osób starych, schorowanych, niepełnosprawnych,

5. **przemoc materialna/ekonomiczna – naruszanie własności** – przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, odmawianiem lub ograniczaniem dostępu do wspólnych środków finansowych, odbieraniem zarobionych pieniędzy, ograniczaniem i uniemożliwianiem podjęcia pracy lub jej wykonywania, okradaniem, itp.

1. 4. MITY I STEREOTYPY NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE

Mity i stereotypy to kulturowo uwarunkowane, silne i często ponadczasowe przekonania gromadzące wiedzę i sposób rozumienia różnych wydarzeń danej społeczności, niesione przez pokolenia. Na zjawisko przemocy w rodzinie mają bardzo duży wpływ, bowiem wiele z nich stoi na straży jednej z największych wartości w naszej kulturze, którą jest rodzina. Mity i stereotypy opisują, więc "pożądane" relacje w rodzinie, pomiędzy mężem i żoną, rodzicami i dziećmi; wyznaczają role kobiecie, mężczyźnie, dzieciom; "wyjaśniają" samo zjawisko i "dają wskazówki", jak należy postępować wobec problemów rodzinnych. Wiele z nich również, w najlepszej intencji ochrony rodziny, sprzyja niestety przemocy, usprawiedliwia ją i postuluje powstrzymanie się od reakcji osób z zewnątrz.

- **w sprawy rodzinne nie należy się wtrącać:** "brudy pierze się we własnym domu", "co to za ptak, co własne gniazdo kała?", itp.;
- **przemoc dotyczy rodzin patologicznych, z tzw.: "marginesu":** "przemoc i alkohol, to jedno", "to taka porządna rodzina - niemożliwe, by była tam przemoc", "oni oboje mają wyższe wykształcenie - nie mogli tego zrobić swojemu dziecku", itp.;
- **najczęstszą formą przemocy jest bicie:** "nikt nikogo nie pobił, więc nie było przemocy", "nie ma śladów - nie ma przemocy", itp.;
- **kobieta powinna wstydzić się, jeśli doznaje przemocy:** "to wszystko twoja wina - powinnaś się wstydzić", "twoja rodzina - świadczy o tobie", "kobieta jest strażniczką domowego ogniska", "widocznie nie dosyć się starałaś", "musisz być samolubną egoistką", itp.;
- **dla dobra dzieci powinno się znosić wszystko ze strony współmałżonka:** "kobieta powinna poświęcić się dla dobra dzieci i rodziny", "powinna wytrzymać wszystko dla dobra dzieci", "dzieci powinny mieć ojca", "lepszy zły ojciec, niż żaden" itp.

Nic nie usprawiedliwia i nie uzasadnia znoszenia przemocy ze strony partnera. Z badań i doniesień praktyków wynika, że dzieci wychowujące się w rodzinach, gdzie jest przemoc "nasiąkają" przemocą. Nawet, jeśli nie są bezpośrednio bite, upokarzane, wykorzystywane, zaniedbywane i molestowane, a "tylko" obserwują przemocowe traktowanie matki przez ojca, to równocześnie są osobami doznającymi przemocy. Dzieci, które są "tylko" świadkami przemocy w rodzinie,

są jednocześnie jej ofiarami. Przemoc w rodzinie jest wzorcem negatywnym dla dzieci. Dla ich przyszłego dobra należy dążyć do zatrzymania przemocy i pokazania wzorców życia rodzinnego opartych na wsparciu, miłości, przyjaźni, zycliwym i dobrym wzajemnym traktowaniu.

1. 5. SKUTKI PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości zapadania na choroby somatyczne związane ze stresem, przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu, czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewności, stany lękowe (w tym lęk przed bliskością), nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, trudności z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność. Osoby doznające przemocy zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te przez psychologię tłumaczone są występowaniem syndromu wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywności służącej zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, powstałego na gruncie wcześniejszych doświadczeń. Bierność i rezygnacja bywają też wynikiem technik manipulacyjnych, jakim osoba doznająca przemocy jest poddawana przez osobę stosującą przemoc, która utrwała w niej niską samoocenę i wzbudza poczucie winy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Dzieci często są bezpośrednimi osobami doznającymi przemocy lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb negatywnie wpływa na rozwój dziecka i jest przyczyną wielu chorób psychosomatycznych. Dzieci wykorzystywane seksualnie wykazują wysoki poziom depresji, czują się osamotnione, miewają myśli samobójcze, zaburzenia snu, mogą być nadpobudliwe, agresywne. Cechuje je obniżona samoocena i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne dziecka wpływa destrukcyjnie na kształtowanie się jego osobowości. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności), problemów aktywno-behawioralnych (agresja, samoponizenie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm). Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem

destrukcyjnego wpływu przemocy domowej, jej konsekwencje mogą wpływać na funkcjonowanie człowieka przez całe jego życie. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Mogą do nich należeć: trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków. Zachowania te to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie (zwłaszcza seksualnej) powoduje problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami także w wieku dorosłym. Ponadto, zachowania przemocowe nierzadko są dziedziczone i pokoleniowo powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie, jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci staną się krzywdzącymi rodzicami.

Spoleczne konsekwencje przemocy w rodzinie

Przemoc zagraża życiu, niesie za sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą w domową.

2. PRZEMOC W RODZINIE W WYBRANYCH AKTACH PRAWNYCH

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Ochronę osób, w tym dzieci przed przemocą domową gwarantuje Konstytucja RP. Art. 40 mówi, że „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”. Art. 47 - „każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym”. Art.71, pkt.1 - „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”. Art. 72 - „Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzwieciem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka”.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny

Art. 207 kodeksu karnego uznaje przemoc w rodzinie za przestępstwo - „kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności”.

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują również przepisy prawa cywilnego zawartego głównie w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Omówione są tam następujące kwestie:

- małżeństwa,
- pokrewieństwa i powinowactwa,
- opieki i kurateli.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa wskazuje rozwiązania, które mają zapewnić lepszą ochronę prawną dla osób doznających przemocy domowej, a jednocześnie zwiększa skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustawa określa m.in. zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc.

Pozostałe akty prawa krajowego oraz inne dokumenty wydane przez organy państwowe:

- Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz innych ustaw
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny wykonawczy
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 roku w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Rozrządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 roku w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”
- Uchwały Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 roku w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 roku w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

3. DIAGNOZA SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

3.1. SKALA PROBLEMU W ASPEKTCIE OGÓLNOPOLSKIM

Na przełomie lipca i sierpnia 2014 r. firma WYG PSDB sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zrealizowała ogólnopolskie badanie ankietowe w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI I WNIOSKI

- Istnieje tendencja do wąskiego rozumienia pojęcia „przemocy”, głównie jako przemocy fizycznej (prawie 20% respondentów utożsamia przemoc tylko z widocznymi śladami na ciele ofiary). Po uświadomieniu badanym istnienia różnych form przemocy, najczęściej wskazywaną formą była przemoc psychiczna. Przemoc traktowana jest, jako coś złego i spotyka się ze społecznym potępieniem. Nazywanie przemocą niektórych działań jest jednoznaczne z potępieniem ich i z potrzebą przeciwdziałania. Jednocześnie, występuje tendencja do ograniczenia zakresu definicyjnego słowa „przemoc”. Na przykład, w kontekście przemocy wobec dzieci, mechanizm ten widać, gdy słowo „przemoc” zostaje zastąpione słowem „łanie”. Z badania wynika także, że przejawy przemocy psychicznej oraz seksualnej nie były traktowane jako przemoc, dopóki ich tak nie nazwano w badaniu (podając definicję w drugiej części badania). Bez tej wiedzy, w pierwszej części badania (stereotypy) respondenci uznawali za przemoc tylko przemoc fizyczną. W kolejnych częściach badania, po otrzymaniu definicji 4 rodzajów przemocy, okazało się, że formą przemocy występującą najczęściej jest przemoc psychiczna, wcześniej niezauważalna przez badanych. Działania zapobiegawcze powinny zatem być zdecydowanie ukierunkowane na uświadomienie znaczenia (definiowanie) pojęcia „przemocy” i wszystkich jej przejawów.
- Negatywnie odbierani są także sprawcy wszelkiego rodzaju przemocy. Badanie uwidocznilo wyraźną tendencję do przerzucania winy na ofiarę. Prawie 24% uważa, że do przemocy by nie dochodziło, gdyby nie prowokacje ze strony partnera, przekładając tym samym odpowiedzialność za jej stosowanie ze sprawcy na ofiarę.

- Jednocześnie, ponad 80% osób nie podziela opinii, że istnieją okoliczności, które mogą usprawiedliwić przemoc.
- Większość osób badanych dostrzega problem przemocy wobec dzieci. Istnieje mniejsza tolerancja wobec przemocy psychicznej niż fizycznej (karanie dzieci laniem popiera 26% osób badanych). Badania pokazały całkowity brak tolerancji dla dwóch form przemocy wobec dzieci: pozbawienia ich posiłku oraz przemoc seksualną. Możliwym wytłumaczeniem tego wyniku jest społeczne napiętnowanie tych zjawisk, m.in. poprzez medialne nagłośnienie przypadków pedofilii, czy akcje społeczne dożywiania dzieci.
 - Większość badanych (ok. 3/4) uznała, że pomoc dla ofiar przemocy nie jest wystarczająca. Może to oznaczać, że badani widzą dużą potrzebę zapewnienia pomocy ofiarom przemocy. Innym wytłumaczeniem może być brak wiedzy na temat możliwości pomocy. Ta hipoteza koresponduje z rezultatami otrzymanymi w drugiej części niniejszego badania: ok. 3/4 uczestników sytuacji przemocy nie zwróciła się o pomoc do żadnej instytucji (czego powodem może być zarówno niewiedza, jak i strach lub wstyd związany z ujawnieniem sytuacji przemocy). W porównaniu z badaniem z 2007 r. istotnie wzrósł jednak odsetek respondentów przekonanych, że ofiary przemocy mogą liczyć na pomoc.
 - Pośredni i bezpośredni świadkowie przemocy częściej deklarowali wiedzę o przypadkach przemocy wobec kobiet niż mężczyzn. Świadkowie przemocy najczęściej stykali się z przypadkami przemocy psychicznej wobec osób dorosłych, lub sami jej doświadczali. Warto przypomnieć, że zanim respondenci poznali zastosowany w badaniu podział na 4 rodzaje przemocy oraz ich definicje, skłonni byli nie uznawać przejawów przemocy psychicznej za przemoc. Niemal połowa badanych zna w swoim otoczeniu rodziny z problemem przemocy wobec dzieci, najczęściej występującym w formie zaniedbania. W przypadku przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych stosunkowo często wymieniano przemoc ekonomiczną.
 - Przemoc seksualna była niezwykle rzadko wskazywanym rodzajem przemocy. Może to być częściowo spowodowane niechęcią do poruszania trudnego tematu.
 - Istotnie częściej o przypadkach przemocy wobec dorosłych wiedzą osoby mieszkające w miastach i posiadające wyższe wykształcenie. Zdecydowanie rzadziej o przemocy wobec dorosłych mówią osoby mieszkające na wsi i te posiadające wykształcenie podstawowe.
 - Przemoc w rodzinie, zarówno wobec osób dorosłych, jak i dzieci ma miejsce najczęściej w gospodarstwach domowych niewyróżniających się negatywnie sytuacją materialną, ani pozycją społeczno-zawodową jego członków. Obraz, jaki wyłania się z badania to dość duża przydatność tzw. „typowych” rodzin na zdarzenia przemocy.
 - Sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej osoby najbliższe – w przypadku osób dorosłych małżonkowie i partnerzy, w odniesieniu do dzieci –rodzice.
 - W przypadku przemocy wobec osób dorosłych najczęstszą okolicznością towarzyszącą aktom przemocy jest alkohol. Aktom przemocy wobec dzieci częściej towarzyszą inne sytuacje kryzysowe w rodzinie. Wskazania te można uznać za istotne w kontekście możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez wczesną diagnostykę problemów rodziny i udzielenie odpowiednio sprofilowanego wsparcia. Duży odsetek odpowiedzi

wskazujących na brak szczególnego wpływu czynników zewnętrznych na zachowanie sprawców przemocy, może z kolei wskazywać na utrwalenie się reakcji przemocowych w obliczu pojawiających się w rodzinie problemów oraz na niskie kompetencje rodzin w zakresie komunikowania interpersonalnego i rozwiązywania sporów bez użycia przemocy.

- Wyniki badań mocno uwypuklają pozytywną zależność pomiędzy byciem ofiarą i świadkiem przemocy w dzieciństwie, a byciem ofiarą i sprawcą przemocy w życiu dorosłym, zarówno w przypadku przemocy wobec osób dorosłych, jak i dzieci. Jest to niewątpliwie szczególnie ważny wniosek w kontekście zarówno systemu wsparcia i pomocy dla uczestników zdarzeń przemocy doświadczanych w dzieciństwie, jak też działań o charakterze profilaktycznym.
- Jednym z najistotniejszych wniosków płynących z badania jest niewątpliwie bardzo mała skłonność uczestników przemocy w rodzinie do szukania pomocy na zewnątrz. W zdecydowanej większości (3/4) przypadków przemocy nie korzystano z żadnej formy pomocy. Kluczowa wydaje się być potrzeba odpowiedzi na pytanie o przyczyny takiego stanu rzeczy. W relacjach ofiar, sprawców i świadków przemocy instytucjonalny system wsparcia jawi się jako ubogi i niewykorzystywany. Z drugiej strony, osoby korzystające z pomocy uznają ją w większości za przynajmniej w części skuteczną.

3.2. OGÓLNOPOLSKA DIAGNOZA INFRASTRUKTURY WSPARCIA DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY ORAZ OCENA EFEKTYWNOŚCI I SKUTECZNOŚCI STOSOWANYCH FORM POMOCY

(Wyniki badań: EU-CONSULT dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, rok 2017, raport końcowy, wnioski)

Wniosek 1

Badania pokazały, że istnieje duża liczba oraz różnorodność placówek wspierających osoby doznające przemocy. Liczba placówek występujących w danej miejscowości jest skorelowana z jej wielkością – im większa miejscowość, tym większa dostępność placówek wsparcia. Największą dostępnością charakteryzują się punkty konsultacyjne dla osób doznających przemocy, stanowią one blisko 2/3 infrastruktury wsparcia na terenie całego kraju.

Wniosek 2

Pomoc oferowana przez placówki wspierające osoby doznające przemocy jest różnorodna i odpowiada potrzebom większości badanych osób. Zdaniem badanych dostosowana jest do indywidualnych potrzeb osoby doznającej przemocy oraz zależna od rodzaju przemocy, jakiego dana osoba doświadczała. Osoby doznające przemocy wskazały, że w przypadku zaistnienia przemocy domowej, niezależnie od rodzaju przemocy, kluczową potrzebą jest zapewnienie osobie doznającej przemocy pomocy psychologicznej – wskazało tak blisko 80% respondentów. Podobna liczba badanych zwróciła uwagę na konieczność odizolowania sprawcy przemocy od osoby doznającej tejże przemocy. Badani w małym stopniu korzystali z pomocy finansowej, niski był również stopień korzystania z miejsc noclegowych, jednak respondenci wskazali, że w przypadku zaistnienia takiej potrzeby w pierwszej kolejności korzystali z pomocy

rodziny bądź znajomych.

Wniosek 3

Należy zauważyć tendencję wzrostową dotyczącą zaufania osób doznających przemocy do instytucji oferujących wsparcie. Wzrost zaufania może być następstwem skuteczności procedury „Niebieskiej Karty” oraz wysokim stopniem profesjonalizmu i różnorodnością pomocy, czym cechują się instytucje udzielające wsparcia osobom doznającym przemocy.

Wniosek 4

Jak pokazują badania, do roku 2014 wzrosła liczba osób, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”. Świadczyć to może o wzroście poziomu zaufania osób doznających przemocy do instytucji oferujących wsparcie. Jednocześnie osoby doznające przemocy deklarują pozytywne oddziaływanie procedury na ich sytuację.

Wniosek 5

Informacje dotyczące oferowanych form pomocy dla osób doznających przemocy są dostępne w dużym stopniu. Badani wskazywali, że informacje takie pozyskiwali z różnych źródeł: zarówno od znajomych, współpracowników i rodziny, jak również od funkcjonariuszy Policji czy pracowników socjalnych, z internetu, prasy, bądź telewizji.

Wniosek 6

Mnogość form pomocy pozwala na przyjęcie przez pracowników instytucji indywidualnego podejścia do każdej osoby doznającej przemocy duża różnorodność form pomocy powoduje, że osoby, które wcześniej niechętnie korzystały z pomocy, coraz częściej przekonują się do zasadności skorzystania ze wsparcia w celu zmiany swojej sytuacji życiowej. Dużą rolę w indywidualizacji wsparcia zapewnia poradnictwo psychologiczne i wsparcie socjoterapeutyczne, które pozwala na zdiagnozowanie sytuacji osoby doznającej przemocy oraz jej przekonanie do skorzystania z oferowanego wsparcia.

Wniosek 7

Zwiększająca się liczba projektów i programów pomocowych pozwala na dotarcie z informacją na temat oferowanego wsparcia do osób, które z uwagi np. na oddalenie od placówki oferującej wsparcie nie wyrażały dotychczas chęci skorzystania z pomocy. Należy również zwrócić uwagę, że ww. programy i projekty wiążą się ze stałym poszerzaniem dostępności form pomocy.

Wniosek 8

Respondenci wskazywali, że informacja o formach wsparcia dla osób doznających przemocy jest dostępna poprzez różne kanały informacyjne, zaś jej treść jest dostosowana do potrzeb odbiorcy (np. dzieci, osób z niepełnosprawnościami). Wskazywano, że informacja jest dostępna za pomocą mediów tradycyjnych (prasa, radio, telewizja), jak również przez internet. Respondenci wskazywali, że informację taką można uzyskać również dzięki bilbordom, plakatom oraz ulotkom. Taka różnorodność kanałów komunikacji pozwala na uzyskanie informacji przez szerokie grono odbiorców (np. przez osoby w podeszłym wieku, które często nie korzystają z internetu).

Wniosek 9

Ekspert stwierdził, że potrzebna jest kolejna duża i spójna kampania informacyjna, najlepiej wykorzystująca znane osoby. Ponadto, kampania nie może ograniczać się do internetu, gdyż znaczna część osób doznających przemocy nie ma do niego dostępu. Największe nasilenie zjawiska przemocy występuje na wsiach. W miastach odsetek takich sytuacji rozłożony jest w miarę równomiernie, niezależnie od wielkości miejscowości. Powyższe znalazło potwierdzenie w badaniach, zgodnie, z którymi największy odsetek osób doznających przemocy zamieszkuje na wsi (blisko 25%), zaś wskaźnik w miastach, niezależnie od ich wielkości, jest w miarę jednolity i wynosi około 15-17%.

Wniosek 10

Badania pokazały, że dużą rolę w przeciwdziałaniu przemocy odgrywają działania profilaktyczne (edukacyjne, informacyjno-promocyjne) oraz interwencyjne. Zasadą działań profilaktycznych jest przede wszystkim zwrócenie uwagi potencjalnych świadków przemocy, jej sprawców oraz osób jej doświadczających na problem przemocy oraz wskazywanie możliwości uzyskania pomocy. W przypadku działań interwencyjnych możliwe jest dotarcie do osób doznających przemocy oraz przeciwdziałanie występowaniu przemocy na dość wczesnym etapie jej występowania. Dzięki działaniom interwencyjnym oraz profilaktycznym, polegającym na zwróceniu uwagi pracowników służb (lekarzy, funkcjonariuszy Policji, itp.) na czynniki mogące wskazywać na występowanie przemocy, możliwe jest udzielanie osobie doznającej przemocy szybkiej i profesjonalnej pomocy, bez narażania jej na skutki długotrwałego narażania na przemoc.

Wniosek 11

Udział sprawców przemocy w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc kształtuje się na podobnym poziomie, co jeszcze kilka lat temu. Na uwagę zasługuje jednak wysoki odsetek sprawców przemocy, którzy po przystąpieniu do programu kończą go oraz niski odsetek osób stosujących przemoc, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy.

3.3. DIAGNOZA SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POLSCE - PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Służbą, która najczęściej pozyskuje informacje o występowaniu przemocy w rodzinie jest Policja. Zwykle są to powiadomienia telefoniczne, od samych pokrzywdzonych, z uwagi na zaistnienie konkretnego, zwykle kolejnego, zdarzenia o charakterze przemocy.

Tabela 1: Działania podjęte przez Policję w ramach procedury „Niebieskiej Karty”

Okres statystyczny	2017 ¹	2018 ²	2019 ³
Ogólna liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	75 662	73 153	74 313
w tym wszczynających procedurę	61 980	59 829	61 076
Liczba formularzy „Niebieska Karta –A” według miejsca zamieszkania			
Wieś	32 245	31 517	31 210
Miasto	43 417	41 636	43 103
Ogólna liczba osób, co, do których istniało podejrzenie, że były dotknięte przemocą w rodzinie	92 529	88 133	88 032
Liczba ofiar - kobiet	67 984	65 057	65 195
Liczba ofiar –mężczyzn	11 030	10 672	10 676
Liczba ofiar – małoletnich	13 515	12 404	12 161
Ogólna liczba osób, wobec, których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie	76 206	73 654	74 910
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	5 878	6 045	6 448
Liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	70 035	67 306	68 148
Liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	293	303	314
Ogólna liczba osób, wobec, których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie będąc pod wpływem alkoholu	46 092	43 182	42 583
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	2 028	1 903	2 126
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	44 037	41 257	40 435
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	27	22	22
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej	413	427	309
Liczba poszczególnych rodzajów przemocy			
Przemoc psychiczna	77 186	75 555	81 000
Przemoc fizyczna	59 975	57 580	58 963
Inne rodzaje form przemocy	25 506	23 057	23 004

Przemoc ekonomiczna	1 873	1 861	1 897
Przemoc seksualna	1 230	1 244	1 238

Źródło: dane pochodzą ze strony internetowej: www.statystyka.policja.pl

¹ Informacje dotyczące realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty” w 2017 r., Biuro Prewencji KGP, Wydział Prewencji

² Informacje dotyczące realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty” w 2018 r., Biuro Prewencji KGP, Wydział Prewencji

³ Informacje dotyczące realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty” w 2019 r., Biuro Prewencji KGP, Wydział Prewencji

Tabela 2: Ogólna liczba wypełnionych „Niebieskich Kart”

Okres statystyczny	2017 ⁽¹⁾	2018 ⁽²⁾
Ogólna liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart –A”	98 307	93 311
w tym przez:		
pracowników socjalnych	13 667	11 177
funkcjonariuszy Policji	75 662	73 153
przedstawicieli gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	32	15
przedstawicieli oświaty	4 152	4 416
przedstawicieli ochrony zdrowia	4 794	4 550
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	26 502	60 399
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	47 689	45 656
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	110 498	109 533
Liczba rodzin wobec, których wszczęto procedurą „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym	74 850	73 760
Liczba procedur „Niebieskie Karty” zakończonych z powodu	49 455	50 415
ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy		

	rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	20 335	21 485
--	--	---------------	---------------

Źródło: Dane statystyczne z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 01-12.2017 roku⁽¹⁾ oraz za okres od 01-12.2018 roku⁽²⁾

Dane wskazane w tabeli nr 2 pochodzą z dokumentu „Dane statystyczne z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres 2017 i 2018 roku i są gromadzone z informacji udzielanych przez zespoły interdyscyplinarne. Natomiast dane wskazane w tabeli nr 1 pochodzą z dokumentu „Informacje dotyczące realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty” Biuro Prewencji KGP Wydział Prewencji za lata 2016,2017 i 2018”.

4. ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY NA TERENIE GMINY BOBOLICE

4.1. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ GRUP RYZYKA NA OBSZARZE MIASTA I GMINY BOBOLICE, ROK 2018

Dokument, „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie oraz grupy ryzyka na obszarze miasta i gminy Bobolice” został opracowany w październiku 2018 r. przez PBRiS Gryfeks w ramach projektu „Kierunek – bezpieczna rodzina” – dofinansowanego z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

Materiał do analizy problemu gromadzony był w okresie wieloletnich obserwacji prowadzonych przez autora dokumentu na obszarze Bobolic oraz gminy Bobolice. W październiku 2018 roku zrealizowano badanie weryfikacyjno-aktualizujące na losowo dobranej próbie 250 dorosłych mieszkańców badanego obszaru, wzmocnionego wcześniejszym wywiadem pogłębionym w środowisku rodzinnym ukierunkowanym na opinie rodziców dzieci, które badane były w maju 2017 roku (analiza porównawczo –weryfikacyjna przy N= 186 dzieci i 116 dorosłych).

Kwerenda badania w środowisku dzieci i młodzieży, maj 2017 – rekomendacje i wnioski kierunkowe

Należy prowadzić pracę organiczną i profilaktyczną z całymi rodzinami w celu pogłębionego, rzeczywistego rozpoznania i zdiagnozowania problemów rodziny na obszarze Bobolic i gminy. Czynny udział w tym przedsięwzięciu powinny wziąć także policjanci i inne osoby funkcyjne.

W podsumowaniu tego modułu badawczego; zastanawia fakt, iż dokładnie jedna trzecia (32,7%) badanych młodych mieszkańców Bobolic i gminy Bobolice w okresie minionego roku, poprzedzającego moment badania (maj 2017 rok – przyp.), doświadczyło jakiejś werbalnej i niewerbalnej przemocy. Więcej niż JEDNA czwarta część badanej próby (22,7%) borykała się (choćby tylko incydentalnie) z przemocą fizyczną i tylko nieco rzadziej z przemocą psychiczną.

Przy czym dziewczęta (te najstarsze i tylko nieco młodsze) szczególną uwagę zwracały na przemoc psychiczną. Tymczasem – wg ocen badanej młodzieży – ich rodzice w pewnej części (26,7%) są przeświadczeni, że stosowanie wobec dzieci agresji jest pomocnym środkiem w ich procesie wychowawczym. Co więcej to matki przeważają w tej podgrupie. Kolejne 36,8% rodziców – jak twierdzi młodzież - odrzucają agresję wobec swoich dzieci, jednak z niewielkim przekonaniem co do słuszności tego stanowiska. Postrzeganie poziomu nasilenia się agresji w ich domu rodzinnym wydaje się mieć związek z wiekiem respondentów oraz środowiskiem, z jakiego się wywodzą.

Najczęściej, bowiem o nasilonej agresji rodziców wobec swoich dzieci mówili badani uczniowie szóstych klas szkół podstawowych w gminie Bobolice. Z kolei warto zauważyć, iż agresja rodzicielska nie jest przypisana do pozycji zawodowej lub społecznej rodziców. Wprawdzie najmniejszy odsetek wskazań nie dotkniętych przemocą młodzi respondenci ujawniają w grupie dzieci robotników, rolników oraz rencistów (na poziomie 21,3%), to jednak zastanawiające jest to, że ponad połowa dzieci bezrobotnych twierdzi, iż rodzice nie stosują wobec nich przemocy i agresji. Ten pozornie pozytywny trend może (ale nie musi) kryć w sobie kwestie zupełnego w wielu przypadkach braku zainteresowania dziećmi i ich poczynaniami ze strony rodziców.

Wnioski kierunkowe

Jedynym możliwym w tym obszarze życia rodzin w Bobolicach oraz w gminie Bobolice mniej lub bardziej skutecznych działań jest prowadzenie kampanii uświadamiających na temat koincydencji poszczególnych zachowań oraz skutków społecznych i psychicznych wyposażania dzieci w pakiet złych wzorców przez rodziców. Już, bowiem w niedalekiej przyszłości, to rodzice mogą (o ile już tak się nie stało) być adresatami lekceważenia swoich potrzeb a nawet agresji swoich dzieci. Należy, więc mówić i usilnie przekonywać rodziców w każdej z możliwych form, jakie są lub jakie mogą być konsekwencje (w tym prawne i psychiczne) ich złych zachowań, powielania złych wzorców, jakie odziedziczyli po swoich rodzicach itp.

Badanie zasadnicze – październik 2018 rok

Analiza materiału badawczego

Badaniu, co wcześniej zasygnalizowano poddano grupę 250 pełnoletnich mieszkańców Bobolic i gminy Bobolice wg rozkładu tzw. „sołeckiego”, w tym 123 kobiety oraz 127 mężczyzn. Wśród ankietowanych osób 23 posiadały wykształcenie wyższe, 74 wykształcenie średnie, 68 wykształcenie zawodowe, 85 wykształcenie podstawowe. 64 osoby były w wieku do 25 lat, 59 w przedziale wiekowym 26 – 45 lat, 61 osób w przedziale wiekowym 46 – 65 lat i 66 osób w wieku 66 lat plus.

Badani mieszkańcy Bobolic oraz gminy Bobolice przemoc kojarzą w pierwszej kolejności (33,2% badanej próby) z aktami fizycznej dominacji nad dzieckiem, współmałżonkiem lub kimś innym. Dla tej grupy bicie, znęcanie się fizyczne itp. zachowania w ogromnej mierze wyczerpują znamiona stosowania przemocy. Dla co czwartego zapytanego dorosłego mieszkańca Bobolic lub gminy (25,6%) najbardziej dotkliwym (najczęściej stosowanym) przejawem przemocy jest nękanie psychiczne, nie koniecznie związane bezpośrednio (połączone) z przemocą fizyczną.

Podsumowanie

Zachowania i działania stanowiące akty przemocy psychicznej uznawane są za jedne z najbardziej rozpowszechnionych spośród wszystkich objawów przemocy wewnątrzrodzinnej. Jest to jednak często rodzaj sytuacji, które trudno jest jednoznacznie zdefiniować oraz – co zwykle jest poważnym problemem w działaniach Zespołów Interdyscyplinarnych – udowodnić. W prezentowanym badaniu, respondenci pytani byli o konkretne zachowania, dobrane w oparciu o zaprezentowaną wcześniej definicję przemocy fizycznej, psychicznej oraz innych form przemocy. Analiza zgromadzonego materiału badawczego pozwala wygenerować wniosek, że mieszkańcy Bobolic oraz gminy Bobolice w sposób prawidłowy definiują kategorię przemoc. Agresja, zbyt późno ujawniona (zarówno ta w formie przemocy fizycznej, psychicznej, ale też w każdej innej) potrafi zniszczyć małżeństwo, rodzinę oraz unieszczęśliwić wszystkich jej członków, a szczególnie dzieci. Powoduje także niszczenie relacji w środowisku, tak korzystnych dla funkcjonowania społeczności lokalnych w skali mikro. Szczególnie wiele ran odnoszą w procesie agresji dzieci oraz kobiety. Już, bowiem w marcu 2017 roku ujawniono, że znacząca część dorosłych mieszkańców Bobolic i gminy Bobolice (11,2%) dopuszcza myśl, iż osiągnięcie sukcesu wychowawczego dzięki agresji jest możliwe, a nawet realne. A więc uważali, że mogą swoje dzieci bić, znęcać się nad nimi psychicznie i upokarzać je w imię wyższego celu, jakim jest wychowanie do dorosłego życia w społeczeństwie. To się po półtora roku zasadniczo nie zmieniło, tak jest nadal. Tak oto jawi się **pierwsza grupa ryzyka, jaką są rodzice**, będący wręcz zwolennikami agresji w wychowaniu potomstwa. Twierdząc naiwnie i życzeniowo, że stosowane przez nich metody wychowawcze nie niosą w najmniejszym nawet stopniu zagrożenia zachwiania ich relacji z dziećmi.

Wnioski, rekomendacje

Należy **prowadzić wielopłaszczyznową pracę edukacyjną z rodzicami oraz z dziećmi na temat skutków przemocy w procesie wychowawczym**. Dzieci, bowiem (zwłaszcza te najmłodsze) w ograniczonym tylko zakresie uświadamiają sobie wszystkie składowe przemocy domowej jakim są permanentnie lub tylko okazjonalnie poddawane. Mają wprawdzie relatywnie dobrą wiedzę gdzie szukać pomocy, lecz równocześnie napotykają na trudności by z niej w pełni skorzystać, skoro „pierwsza instancja” – rodzic sam niekiedy bywa agresorem. Do osób obcych, dziecko zazwyczaj ma ograniczone zaufanie i poczucie skrępowania. Należy, zatem bacznie obserwować dzieci by (nie przekraczając ich intymnej granicy) na czas zareagować i w momencie zagrożenia dziecku pomóc. **Jest to rola rodzica, członków rodziny oraz nauczyciela, ale także kompetentnych w tej kwestii instytucji.**

Przemoc zawsze kwalifikuje się do uczuć osoby, która jej doświadcza. Czyli jeśli ktoś ma poczucie, że zachowanie, które go dotyczy, jest przemocą, to tak właśnie jest. **Należy bezwzględnie koniecznie w okresie kilku tygodni lub miesięcy, w sposób pogłębiony zdiagnozować problemy dzieci oraz młodzieży w Bobolicach oraz w gminie Bobolice w obszarze zagrożeń zjawiskami patologii indywidualnej**, będącej w konsekwencji podłożem, ale też i skutkiem przemocy w rodzinie i w środowisku.

Oczekiwaną formą zapobiegania przemocy w rodzinie jest wzmocnienie w Bobolicach i na obszarze gminy Bobolice **mechanizmu szybkiego rozpoznawania oraz reagowania na wszelkie przejawy przemocy dorosłych i dzieci**. Potrzeba jest również skuteczne napiętnowanie przemocy w rodzinie w taki sposób, by przestała owa przemoc być traktowana, jako nierozzerwalny element lokalnego „kolorytu”, jako sprawa wewnątrzrodzinna, bez „prawa” do interwencji kogokolwiek w sprawy rodziny. Wszak przemoc rówieśnicza jest także pochodną „wewnętrznych spraw rodziny”.

Istotnym problemem z obszaru przemocy w środowisku miasta i gminy Bobolice, który wcale nie marginalnie pojawiła się jest **kwestia tzw. „galerianek”**. Nie należy tej sprawy bagatelizować. **Nawet gdyby to był tylko jeden przypadek dziecięcej prostytucji to należy się nad nim pochylić i natychmiast zminimalizować straty**. Tym zadaniem, a więc obserwacją i reakcją na zagrożenie obarczeni powinni być w pierwszej kolejności rodzice, ale nie zwalnia to odpowiedzialności także innych osób i instytucji. Zatem rodzina jest w wielu miejscach miasta i gminy **drugą grupą ryzyka**.

Niezmiernie istotnym, bowiem problemem na badanym obszarze Bobolic oraz przyległych wiosek w gminie, mającym wpływ na pojawienie się innych form przemocy pozostają skrywane niekiedy nawet przed sąsiadami krótkotrwałe wyjazdy członków najbliższej rodziny. Chodzi o nie ujawnianie ich nieobecności, a co za tym idzie w konsekwencji poziomu przychodów w celu utrzymania prawa do świadczeń z Urzędu Pracy oraz tzw. pomocy społecznej. W konsekwencji trwająca nawet kilka tygodni **migracja zarobkowa rodziców lub dorosłych dzieci** w odległe okolice kraju, a tym bardziej poza granice Polski powoduje **zaistnienie w rodzinie zjawiska tzw. „eurosieroctwa”**. Jest to problem na obszarze gminy i miasta Bobolice zbadany bardzo powierzchownie i jedynie wycinkowo. Ponieważ na ten problem – w różnej formie i różnym kontekście – już w 2017 roku zwróciło uwagę nieco ponad 27% badanych mieszkańców Bobolic i gminy, to nie można tego uznać za zjawisko marginalne lub wręcz nie być.

Na terenie Bobolic oraz gminy Bobolice zdecydowanie mniej niż połowa badanych nie dopuszcza jakiegokolwiek przemocy, jako normę zachowań społecznych. Jednak aż 17,6% rozmówców przyzwala na bicie dzieci przez rodziców i takie przyzwolenie postuluje. Dla kolejnych 14,4% badanych dopuszczalnym jest wzajemne poszturchiwanie się dzieci lub młodzieży. A w jaki sposób rozgraniczyć owo poszturchiwanie się z regularną, a wręcz niebezpieczną bójką np. „za szkołą” lub z tzw. „ustawką” młodych „kiboli”? Co gorsza, taka sama liczba naszych respondentów (14,4%) wyznaje zasadę, jakoby zachowania mające „zahartować” dziecko były czymś, na co należy przyzwolić dla dobra dziecka. Ojcowie lub szerzej rzecz ujmując - mężczyźni, częściej niż matki chcieliby „hartować” swoje dzieci (szczególnie synów) „domowymi sposobami”. To tylko potwierdza, że rodzina w szerokim rozumieniu jest ową drugą grupą ryzyka.

Pomimo faktu, że aż 63,6% wszystkich naszych rozmówców z obszaru gminy i miasta Bobolice stwierdziło w październiku 2018 roku, iż w ostatnim okresie spotkało się w swojej miejscowości z jakimiś aktami agresji, czy wręcz przemocy, nie należy całej gminy i całego miasta traktować jako „grupę ryzyka”. Najczęściej wskazywano na

stosowanie przemocy fizycznej oraz psychicznej, a więc na te formy przemocy, najbardziej bezpośrednio kojarzone z upokarzaniem człowieka i psychicznym udręczeniem, to jednak natężenie tej przemocy było różne, w różnych miejscowościach. Problem przemocy jest zauważalny przez mieszkańców niektórych miejscowości w gminie Bobolice w sposób niebudzący wątpliwości. Należy jednak uczynić zastrzeżenie, iż w każdej z tych wiosek przemoc nie ma charakteru masowego, wszak w wielu przypadkach respondenci omawiali te same wydarzenia w różnych „odsłonach”. To, bowiem wymaga pogłębionej analizy, mając na uwadze wcześniejsze badania z maja 2017 roku, ale także ujawnione w najnowszym badaniu z października 2018 roku, pierwsze skojarzenia form przemocy w tych miejscowościach. Reasumując. Najbardziej zagrożonymi obszarami gminy, stanowiącymi **rozproszone grupy ryzyka** jawią się wioski i całe sołectwa, relatywnie jeszcze niedawno postrzegane, jako wsie postpegeerowskie. Dla potrzeb tej analizy, można przyjąć, iż jest **to trzecia grupa ryzyka**.

Pomimo zawężenia rozpoznawania form przemocy, jest to problem poważny. Skoro, bowiem dodamy do tego przemoc nie do końca uświadamianą, to potrzebne są dodatkowe, wzmożone działania, ale także **profesjonalne szkolenia w kwestii rozpoznawania wysublimowanych form dręczenia oraz poniżania i przeciwdziałania im w każdym indywidualnym przypadku**.

Należy nadal prowadzić na każdym poziomie wieku edukację w obszarze przyczyn (rzeczywistych i domniemanych) oraz podłoża stosowania przemocy, mając na uwadze zgromadzone także w trakcie realizacji tego badania opinie mieszkańców na ten temat. Wprawdzie na pytanie o przyczyny stosowania przemocy nie ma jednoznacznej odpowiedzi. Jednak na pierwszy plan (w ocenie respondentów w Bobolicach i w gminie Bobolice) **wybija się nadmierna ilość wypitego alkoholu, lub prościej sam fakt nadużywania mocnych trunków, cechy osobowościowe (charakter człowieka), domniemana presja środowiska oraz „tradycje rodzinne”**.

W procesie likwidacji i minimalizowania ilości przyczyn zachowań przemocowych należy uwzględnić fakt dostrzegania po stronie sprawców wielopoziomowej przemocy choroby psychicznej, ale częściej stanu psychiki agresorów spowodowanych frustracją długotrwałym bezrobociem, brakiem perspektyw oraz niedostatkiem z tym związanym. Potrzebne są, zatem konsultacje psychologiczne w przypadkach ujawnionej agresji lub w chwili jej zagrożenia. Niebagatelną rolę ma tutaj do odegrania m.in. szkoła. Każda z miejscowości w gminie Bobolice ma swoją optykę na temat podłoża stosowania przemocy w rodzinie i w środowisku.

Sprawcą przemocy może być praktycznie każdy. Jednak przewagę stanowią domownicy, a zatem przemoc fizyczna, psychiczna oraz każda inna jest afiliowana najczęściej w rodzinie. Jedynie mniej, niż co dziesiąty w grupie badanych wskazał(a), iż sprawcą przemocy w konkretnych przypadkach (znanych respondentom) jest ktoś inny niż członek rodziny. Wprawdzie więcej niż w co czwartym przypadku stosowanie przemocy przypisywane jest ojcu rodziny, to jednak agresorami okazują się nad wyraz często również matki (kobiety), a nawet starsze i młodsze dzieci. W znakomitej większości miejscowości w gminie Bobolice oraz w samych Bobolicach ujawniono dosłownie

pojedyncze przypadki badanych, którzy nie wiedzieliby, u kogo szukać pomocy w momencie narastania procesu przemocy np. w rodzinie. Pozostali respondenci nie mieliby z tym problemów lub – w razie potrzeby - bardzo łatwo doprecyzowaliby swoją wiedzę na ten temat. Poważnym utrudnieniem w procesie reagowania na przemoc jest, zatem – co należy raz jeszcze uwypuklić – nazbyt częsty brak uświadomienia sobie wagi oraz charakteru zachowań przemocowych, czy może raczej, traktowanie przez agresorów i ofiary pewnych zachowań (ewidentnie lokujących się w grupie czynów zabronionych), jako „normalnych” i – co gorsza – nawet społecznie (w skali mikro) akceptowalnych. **Zatem wiedza o możliwości pomocy, o miejscach i osobach gotowych takiej pomocy udzielić jest w Bobolicach i w gminie Bobolice na bardzo wysokim poziomie. Jednocześnie relatywnie wysoki – przynajmniej w niektórych miejscowościach - poziom przyzwolenia na przemoc z uwagi na strach i wstyd ofiar, brak świadomości w obszarze zachowań przemocowych (szczególnie w przypadkach przemocy nieco bardziej „wyrafinowanej”, w sferze psychiki) i brak woli występowania przeciwko np. członkowi (członkom) rodziny, stanowią poważne ograniczenia w procesie minimalizowania przemocy na obszarze Bobolic oraz gminy Bobolice.**

4.2. ANALIZA EWALUACJI PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W ŚRODOWISKU MŁODZIEŻY ORAZ OSÓB DOROSŁYCH W MIEŚCIE I W GMINIE BOBOLICE, SIERPIEŃ 2020 R.

Opracowanie dokumentu jest pokłosiem analizy materiału badawczego zgromadzonego w procesie diagnozowania środowiska młodzieży szkolnej (w przeważającej większości klasy szóste i wyżej bobolickich szkół podstawowych i młodzieży szkół średnich) oraz wyselekcjonowanej grupy pełnoletnich mieszkańców miasta i gminy Bobolice, w sierpniu 2020 roku. Niniejsza analiza wykonana została z inspiracji Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Urzędu Miejskiego w Bobolicach. Z przyczyn obiektywnych (uwarunkowania związane z pandemią COVID 19) badanie przeprowadzone zostało na reprezentatywnej dla badanej populacji próbie 250 uczniów bobolickich szkół oraz (w przypadku młodzieży szkół ponadpodstawowych) m.in. uczących się w Szczecinku, Białym Borze, Koszalinie oraz w Darłowie. Stanowi to w przybliżeniu nie mniej niż 50 % populacji wszystkich uczniów (dzieci i młodzieży) na tych poziomach nauczania w mieście i w gminie Bobolice. Osobną próbę badawczą stanowili pełnoletni mieszkańcy miasta i gminy Bobolice (200 respondentów). Badanie zrealizowano metodą swobodnych wywiadów (m.in. w formule Mystery Shopping oraz badania surveyowe), dla których bazą wyjściową był materiał badawczy zgromadzony w sierpniu 2020 roku oraz w trakcie badań poprzednich, po 20 września 2018 roku w środowisku bobolickiej młodzieży.

Zdaniem blisko jednej czwartej części badanych dorosłych mieszkańców Bobolic oraz gminy Bobolice (24,6%) osiągnięcie sukcesu wychowawczego dzięki agresji jest możliwe, a nawet realne. Tyle samo (23,5%) nie jest zwolennikami agresji w relacjach z dziećmi, lecz ma pewne wątpliwości, czy aby na pewno nie daje ona *per saldo* pozytywnych skutków wychowawczych, kiedy zawiodą inne środki perswazji i dyscyplinowania. Tylko, co piąty badany (18,5%) zdecydowanie temu zaprzecza. A zatem agresja/przemoc obecna jest w zaciszu domowym.

Do pewnego stopnia zadziwiające jest to, że w stosowaniu radykalnych metod wychowawczych w ocenie dorosłych nie widzą oni w wielu przypadkach związku z budowanymi relacjami z dziećmi. Pomimo przychylności dla przemocy rodzice są relatywnie często przekonani o tym, że ich dzieci chętnie i szczerze zwierają się im ze swoich spraw i radości. Otóż wśród zdecydowanych zwolenników agresji w wychowaniu potomstwa, aż 30,6% dorosłych mieszkańców gminy Bobolice twierdzi, że nie ma w najmniejszym nawet stopniu zagrożenia dla zachwianych relacji z dziećmi. Nieco realniej wyobrażają sobie tę zależność osoby, które raczej skłaniają się do stosowania agresji w kontaktach z dziećmi w celu osiągnięcia pozytywnych efektów wychowawczych. W tej podgrupie tylko 16% nie dostrzega wpływu ich zachowania na postrzeganie ich (rodziców) przez dzieci i na zaufanie jakim dzieci je darzą. Co więcej, znacząca liczba rodziców stosujących przemoc lub/i agresję w wychowaniu nadal jest przekonanych o tym, iż cieszą się autorytetem u swoich dzieci. Czy aby na pewno nie myślą tego ze strachem wynikającym z dominacji rodzica nad dzieckiem?

Jest, więc problem z radzeniem sobie przez rodziców w procesie wychowawczym ich dzieci bez agresji. Nie wszystko jednak można przypisać ugruntowanym i nadal obowiązującym w wielu domach i rodzinach na obszarze Bobolic oraz gminy wzorcom zachowań zaczerpniętych z domów dziadków. W opinii badanych dorosłych agresja w stosunku do dzieci jest nie tyle koniecznością, co ostatnią ze skutecznych metod. Pojawia się ona wówczas, kiedy słowna perswazja, rozmowy i „załatwianie po dobroci” już nic nie dają. Oczywiście po którymś razie rodzice „odpuszczają” i - idąc na skróty - od razu stosują przemoc (werbalną i niewerbalną). Dowodzi to tego, że rodzicom po prostu brak jest argumentów w obcowaniu z dziećmi.

Taki stan rzeczy zapewne (choć oczywiście nie zawsze) wynika z pewnej nieporadności rodziców, życiowej beztroski i z – po części wyuczzonej - ich niezaradności. Nad wyraz często w tym środowisku wynika to także z uzależnienia rodziców od alkoholu na tle problemów życia codziennego. Rodzice, na zadane pytanie o postrzeganie przez ich dzieci relacji wewnątrzrodzinnych odpowiadają, że uzależnienia i bezradność, czy wręcz domniemana beztroska rodziców może mieć negatywny skutek dla subiektywnego poczucia bezpieczeństwa przez ich dzieci (49,5%). Dla więcej, niż co trzeciego dorosłego nie stanowi to najmniejszego problemu. Co ciekawe, problemu tego częściej niż mężczyźni (32,5%) nie dostrzegają kobiety (38,5%). Dzieje się tak zapewne z tego powodu, że matki częściej niż ich mężowie niwelują (często z konieczności, a innym razem machinalnie) straty powstałe w wyniku uzależnień w rodzinie, bezradności rodzica (rodziców), czy z chęci uratowania wizerunku rodziny przed sąsiadami. Jeżeli zauważymy, że tę korelację dostrzegają w 63,7% członkowie rodzin aktualnie bezrobotnych oraz w 46% z tych rodzin, w których respondent uchylił się z różnych względów od wskazania swojego aktualnego statusu zawodowego (być może nie miał czym się chwalić), to obraz ten wygląda raczej szaro. Jest w tym jednak optymizm, gdyż samo uświadomienie sobie problemu może być przesłanką lub wewnętrznym imperatywem do zmiany, także swojego zachowania rodzica (rodziców). Na to nakładają się oczywiście zewnętrzne uwarunkowania i rozliczne okoliczności. Rodziny muszą m.in. przełamać w sobie syndrom rodziny wykluczonej, w której 54,5% spośród nich dostrzega rujną rolę bezradności i alkoholu. Ale nawet ci, którzy postrzegają swoją rodzinę, jako zwykłą i bez szczególnych wyróżnień także rozumieją w 41% te kwestie.

4.3. DIAGNOZA SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY BOBOLICE - PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”

Na podstawie Uchwały Nr XLIII/392/10 Rady Miejskiej w Bobolicach z dnia 27.08.2010 r. oraz Uchwały NR XXX/279/13 z dnia 27.08.2013 r. w sprawie: trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, Burmistrz Bobolic Zarządzeniem z dnia 30.08.2010 r. powołał na terenie Gminy Bobolice Zespół Interdyscyplinarny podejmujący działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela 1: Działania podejmowane w ramach procedury „Niebieskiej Karty”

Okres statystyczny	2017	2018	2019
Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	18	9	4
w tym przez:			
pracowników socjalnych	1	2	2
funkcjonariuszy Policji	14	7	2
przedstawicieli gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	0	0	0
przedstawicieli oświaty	3	0	0
przedstawicieli ochrony zdrowia	0	0	0
Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym	23	17	9
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart C”	18	5	3
Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta D	8	8	2
Liczba zakończonych procedur „Niebieskich Kart” z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	13	8	6
Liczba zakończonych procedur „Niebieskich Kart” z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	2	3	2
Liczba posiedzeń grup roboczych	98	57	38
Liczba osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego	71	41	27

Liczba rodzin, wobec, których działania podejmowała GKRPA	14	10	10
Liczba zawiadomień skierowanych do Policji/Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa	1	3	3
Liczba osób , wobec, których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie i które wyraziły chęć uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-educacyjnych	3	2	0
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	6	2	0
Liczba rodzin, wobec, których podejmowano współpracę z Sądem Rejonowym w Szczecinku III Wydział Rodzinny i Nieletnich	7	6	1

Zródło: Dokumentacja Zespołu Interdyscyplinarnego w Bobolicach

5. ZASOBY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY BOBOLICE

Lp.	Nazwa jednostki/organizacji	Adres	Numery telefonów/fax	Adres e-mail/strona www
1.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobolicach, w tym Centrum Wspierania Rodziny, Punkt informacyjno-konsultacyjny	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	mgops.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl
2.	Posterunek Policji w Bobolicach	Bobolice, ul. Koszalińska 8A	(47) 78-41-214	dzielnicowy.koszalin@sc.policja.gov.pl
3.	Zespół Interdyscyplinarny w Bobolicach	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	mgops.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl
4.	Urząd Miejski w Bobolicach	Bobolice, ul. Ratuszowa 1	(94) 34-58-401 (94) 34-58-420 fax	gmina@bobolice.pl www.bobolice.pl
5.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych w Bobolicach, w tym Punkt Przeciwdziałania Przemocy „SENS” w Bobolicach	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	swis.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl
6.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bobolicach	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	mgops.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl

7.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Bobolicach	Bobolice, ul. Plac Zwycięstwa 5	(94) 31-67-155 (94) 31-87-713 fax	mgokbobolice@o2pl www.mgok.bobolice.pl
8.	Zakład Opieki Zdrowotnej „ASKLEPIOS” w Bobolicach	Bobolice, ul. Plac Zwycięstwa 8-12	(94) 31-87-476 (94) 31-87-304 fax	asklepios.bobolice@poczta.fm www.asklepiosbobolice.eu
9.	Przychodnia Lekarska „AMELIA”	Bobolice, ul. Reymonta 2	(94) 31-43-204 780-178-007	amelia.bobolice@wp.pl
10.	Szkoła Podstawowa w Bobolicach	Bobolice, ul. Szkolna 1 ul. Głowackiego 7D	(94) 31-87-315 (94) 31-87-486	szkola@bobolice.pl
11.	Szkoła Podstawowa w Kłaninie	Kłanino 7	(94) 31-67-036	szkolaklanino@o2.pl
12.	Szkoła Podstawowa w Drzewianach	Drzewiany 76	(94) 31-87-823	drzewiany@wp.pl
13.	Szkoła Podstawowa w Dargini	Dargiń 47	(94) 31-82-899	szkoladargin@op.pl
14.	Przedszkole w Bobolicach	Bobolice, ul. Pionierów 7	(94) 31-87-323	przedszkole.bobolice@interia.pl
15.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach	Bobolice, ul. Kościelna 1	(0-94) 31-87-329	rbaran@koszalin.opoka.org.pl parafia.bobolice.pl

6. ZADANIA SŁUŻB W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Działalność gminy

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją.

W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna, pracownik socjalny:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co, do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Pracownicy socjalni, przedstawiciele pomocy społecznej są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia fizyczne (tzw. uszkodzenia zdrowia somatycznego) i uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć oraz umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie osoby, co, do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, o możliwości szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę osoby, co, do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie

- poinformowanie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji.

Przedstawiciel ochrony zdrowia uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym, jak również zobowiązany jest do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty” zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Policja

Do podstawowych zadań Policji należy między innymi ochrona życia i zdrowia ludzi. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez funkcjonariuszy policji zgodnie z obowiązującym prawem to:

- udzielanie osobie, co, do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy,
- zorganizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- podjęcie, w razie potrzeby, innych niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- przeprowadzenie z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowy, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby wobec, której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwanie osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,
- przeprowadzenie na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,
- podjęcie działań mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składanie systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą,
- wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty”.

Funkcjonariusze Policji uczestniczą w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Oświata

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomaganie wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka krzywdzonego jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, jest ofiarą przemocy lub przestępstwa, przedstawiciel oświaty powinien podjąć następujące kroki:

- udzielić kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- udzielić informacji o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- zorganizować niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci,
- udzielić kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- wszcząć procedurę „Niebieskiej Karty”.

Przedstawiciele oświaty są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Gminna Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych

Gdy aktem przemocy towarzyszy alkohol przedstawiciel GKRPA podejmuje następujące działania:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- udziela informacji o formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach

- i podmiotach świadczących tę pomoc,
- udziela informacji o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
 - organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
 - może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
 - wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty”.

Przedstawiciele GKRPA są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego o tym fakcie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin.

Zespół interdyscyplinarny lub grupy robocze

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Do zadań grupy roboczej należy, w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

7.1. Obszary, kierunki i działania

Obszary, kierunki i działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bobolice na lata 2020-2025 zostały określone do realizacji przez partnerów Programu w załączniku Nr 1 do Programu.

7.2. Przewidywane efekty realizacji Programu

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

- wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą,
- zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy,
- podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

7.3. Miejsce i czas realizacji Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie realizowany na terenie Gminy Bobolice w latach 2020-2025.

7.4. Adresaci Programu

Adresatami Programu są mieszkańcy Gminy Bobolice, a w szczególności:

- osoby doznające przemocy w rodzinie,
- osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- osoby/rodziny zagrożone przemocą w rodzinie,
- świadkowie przemocy w rodzinie,

- przedstawiciele instytucji i służb pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz instytucje/organizacje zajmujące się tym problemem,
- społeczność lokalna.

7.5. Realizatorzy Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Bobolice będzie realizowany przez instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tj.:

- Urząd Miejski w Bobolicach,
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobolicach, w tym Centrum Wspierania Rodziny oraz Punkt informacyjno-konsultacyjny,
- Posterunek Policji w Bobolicach,
- Zespół Interdyscyplinarny w Bobolicach,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bobolicach,
- Zakład Opieki Zdrowotnej „ASKLEPIOS” w Bobolicach,
- Przychodnię Lekarską „AMELIA” w Bobolicach,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych w Bobolicach, w tym Punkt Przeciwdziałania Przemocy „SENS”,
- Szkołę Podstawową w Bobolicach,
- Szkołę Podstawową w Dargini,
- Szkołę Podstawową w Drzewianach,
- Szkołę Podstawową w Kłaninie,
- Przedszkole w Bobolicach,
- Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury w Bobolicach
- Parafię Rzymskokatolicką pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach.

7.6. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bobolice są środki finansowe budżetu Gminy Bobolice oraz inne źródła.

7.7. Sposób kontroli realizacji Programu

- sprawozdanie z realizacji zadań za dany rok kalendarzowy, partnerzy Programu są w obowiązku przekazać w wersji papierowej do koordynatora Programu na terenie Gminy Bobolice do dnia 30 stycznia roku następnego (zmiana terminu w odniesieniu do ustaleń zawartych w Programie na lata 2016 -2020 związana jest

- z koniecznością udzielania przez Gminę w I kwartale roku kalendarzowego informacji do jednostek nadrzędnych, tj. PCPR, MRiPS),
- koordynator Programu przygotowuje raport całosciowy z wykonania zadań za dany rok, a następnie raport przedkłada Burmistrzowi Bobolic w terminie do dnia 31 marca roku następnego.

7.8. Koordynator Programu

Koordynatorem programu jest pracownik Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bobolicach Pani Aneta Jasiulek.

7.9. Monitorowanie realizacji Programu

- Burmistrz Bobolic sprawuje na bieżąco nadzór nad realizacją Programu i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w Programie,
- Rada Miejska po zasięgnięciu opinii jednostek realizujących program może w uzasadnionych przypadkach określać bieżące kierunki działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.